

Litteratur

Ivar Agge: Straffrättens allmänna del. Föreläsningar. Andra häftet. Institutet för rättsvetenskaplig forskning, XXX. P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm, 1961. 27 sv. kr.

Professor Ivar Agges fremstilling af den svenske strafferets almindelige del blev påbegyndt i 1959 med udsendelsen af 1. hefte. Om indholdet af heftet og om forfatterens plan for værket henvises til anmeldelsen i NTfK 1960 p. 253—56. I 2. hefte, som fylder ca. 170 sider, er fremstillingen nu ført videre med to hovedafsnit — kap. III og IV — om strafferetlige grundbegreber og om forbrydelsens objektive side. Bemærkningerne nedenfor har kun til formål at give en kort orientering om bogens indhold. De fleste af de emner, som den behandler, giver kun ringe anledning til diskussion om problemer af betydning for aktuelt lovgivningsarbejde eller for retsanvendelsen. Det drejer sig stort set om stof, med hensyn til hvilket nordisk teori — til dels støttet af tysk teori — efterhånden har udviklet forholdsvis faste rammer for en systematisk redegørelse og forholdsvis solidt indarbejdede tekniske begreber. Det skal dog siges, at der foreligger adskillige systematiske og definitionsmæssige tvivlsspørgsmål, og de præger især forfatterens første og længste hovedafsnit om *strafferetlige grundbegreber* (kap. III, p. 155—265). Disse tvivlsspørgsmål stikker altså i almindelighed ikke dybt i nogen juridisk interessant problematik, men vedrører snarere den rækkefølge og de navne, som bør benyttes, når en del traditionelle emner skal præsenteres for læseren.

I det nævnte hovedafsnit får man først (§ 6) en indledende oversigt med særlig indgående omtale af de såkaldte særlige strafbarhedsbetingelser. Dernæst behandles nogle formelle sider af begreberne straf og andre retsfølger (et emne som iøvrigt ikke vil indgå i Agges fremstilling). På baggrund af skyddslag-betænkningens forslag om afskaffelse af begrebet straf er det interessant at læse forfatterens træffende bemærkninger p. 172 om de terminologiske fordele ved at bevare ordet straf og sammensætninger med dette ord. I § 8 karakteriseres forbrydelsen som „materiel“ og „normativ“ foreteelse; det drejer sig bl. a. om legalitetsprincippet, analogiproblemet og anvendelsen af forskellige slags sproglig teknik ved udformningen af gerningsindhold. Endelig gives der i § 9 en oversigt over de objektive og subjektive elementer, som indgår i forbrydelsesbegrebets opbygning; forfatteren retter særlig opmærksomheden mod den subjektive dæknings princip og foregriber herved nogle af de spørgsmål, som vil melde sig senere under forbrydelsens subjektive side.

Kap. IV (p. 267—322) handler om *forbrydelsens objektive side* og falder i tre afsnit: den straffbare handling, kausalitetsspørgsmål og undladelse. På fremstillingens kreditside noterer man bl. a., at forfatteren er opmærksom på den i teorien herskende tilbøjelighed til at overbetone forårsagelsesdelikter og kausalitetsproblemer. Større efter-

tryk er her lagt på faredelikterne. Forfatteren sondrer først mellem effektdelikter og rene handlingsdelikter. Effektdelikter defineres som forbrydelser, til hvis fuldbyrdelse der hører „ett visst skadligt resultat“ (p. 276), som enten kan være en skade eller en fare. Opstillingen har den ulempe — som forfatteren til dels er klar over (p. 287) — at man kommer til at knytte de abstrakte faredelikter og „brott med presumerad fara“ (iøvrigt i sig selv en sondring af tvivlsom værdi) til effektdelikterne, skønt de efter deres struktur er kriminaliserede handlinger med visse egenskaber.

I afsnittet om kausalitetsspørgsmål ser man, at forfatteren holder fast ved sondringen mellem kausalitet og adækvans som to samvirken- de objektive ansvarsbetingelser. Dette synes også stadig at give det bedste overblik over stoffet. Det er forfatterens indtryk, at svenske domstole i temmelig vidt omfang har statueret adækvat forårsagelse i sager om uagtsomt manddrab og vold med døden til følge (p. 305).

Med hensyn til strafansvar for passivitet anvender forfatteren den sædvanlige terminologi med sondring mellem ægte (rene) og uægte undladelsesforbrydelser (p. 306—07). Afsnittet har sit tyngdepunkt i forfatterens gennemgang af de kriterier, efter hvilke passivitet kan sidestilles med aktivitet som grundlag for strafansvar (p. 310—22).

Med de sidstnævnte afsnit er forfatteren altså nået til det punkt i fremstillingen, hvor juridiske problemer vedrørende ansvarsreglernes indhold begynder at gøre sig gældende. De fleste læsere vil da fremtelligt i stigende grad føle, at fremstillingen af strafferettens almindelige del kommer dem ved. Det kan jo ikke påstås, at grundbegreber og den slags giver fascinerende læsning. Efter anmelderens skøn undgår man ikke principielle reflexioner over, om lærebogstraditionen — navnlig den tyske — muligvis overvurderer den videnskabelige og uddannelsesmæssige værdi af disse udredninger. Hvis en enkelt kritisk bemærkning af mere almindelig karakter skal knyttes til forfatterens solide og velovervejede fremstilling, må det blive et ønske med henblik på en ny udgave: at forfatteren lidt mere kort og resolut vil fastlægge de definitioner og tekniske begreber, som skal tjene tilegnelsen af de strafferetlige regler.

Knud Waaben.

Kriminalvården 1961. Sthm 1962. Fångvårdsstyrelsen. 157 s.

Fångvårdsstyrelsens tryckta verksamhetsberättelse för 1961 bär i titeln Kriminalvården. Man har alltså övergivit rubriceringen Fångvården, vilket motiveras med att huvudparten av det klientel, vars vård styrelsen administrerar, ej befinner sig på anstalt utan under vård i frihet.

Eftersom styrelsen under flera år ej kunnat utge någon tryckt berättelse, har den nu publicerade redogörelsen gjorts mera utförlig än tidigare. Berättelsen innehåller åtskilligt intressant statistiskt material. Det är värdefullt att man så snabbt som skett kunnat tillhandahålla

material från det gångna året. Det finns också en kort presentation av fångvårdens alla gamla och nya anstalter, avseende situationen i januari 1962.

C. H.

Gordon Rose: The Struggle for Penal Reform. Stevens & Sons Ltd., London, 1961. 328 sider. £ 2 10 s.

Elizabeth Orman Tuttle: The Crusade against Capital Punishment in Great Britain. Stevens & Sons Ltd., London, 1961. 177 sider. 30 s.

Dr. *Gordon Rose's* bog „The Struggle for Penal Reform“ har undertitlen: „The Howard League and its Predecessors“. Det er en historisk fremstilling af de bestræbelser, som gennem hundrede år er udgået fra de mest betydelige engelske foreninger til fremme af reformer i straffesystemet, navnlig „The Howard Association“ (grundlagt i 1866), „The Penal Reform League“ (fra 1907) og „The Howard League for Penal Reform“, som blev stiftet i 1921 ved en fusion af de to førstnævnte organisationer. Hele denne foreningsvirksomhed er et højst interessant træk i engelsk strafferets nyere udvikling. Det er ikke strafferetsteoretikere, der har ført an i denne bevægelse, snarere lægfolk, i hvert fald ofte personer uden stærk professionel tilknytning til strafferetspleje og fængselsvæsen. Disse mennesker har haft det praktiske mål at bekæmpe skadelige og uværdige tilstande indenfor strafanvendelsen, men de har også bestræbt sig for at opstille konstruktive planer for fængselsbyggeri, fangebehandling, børneforsorg o. s. v. Kvækere har spillet en ledende rolle. Som „pressure groups“ har foreningerne haft væsentlig betydning, dog noget svingende til forskellige tider. Howard Association betød en del i den første periode, men i 1890'erne var den nærmest reaktionær i sin stilling til fængselsproblemer. Efter den første verdenskrig fik Howard League i Miss *Margery Fry* en meget energisk og effektiv generalsekretær, og til hendes minde er denne bog dediceret. Også foreningens nuværende sekretær, *Hugh Klare*, har ydet en fortræffelig indsats. Det skal iøvrigt fremhæves, at dr. Rose ikke eensidigt har skildret foreningerne og deres programmer, men lagt megen vægt på at se dem i sammenhæng med de lovgivningsmæssige og administrative reformer til forskellige tider. Sidste kapitel indeholder interessante betragtninger over „pressure groups“ og deres indflydelse på lovgivning og administration. Der ligger solide studier bag denne bog, og den er et værdifuldt bidrag til oplysning om den officielle engelske kriminalpolitikens udvikling i dens forhold til offentlig debat om forbrydelse og straf. At bogen så godt som intet siger om den sideløbende udvikling på kontinentet — Den internationale Kriminalistforening o. s. v. — bør ikke overraske nogen. Englænderne har ikke interesseret sig meget for, hvad der skete andre steder i Europa, men de har lært en del i U.S.A., navnlig om fængselsystemer.

Dr. Rose's bog er bind 3 i det i 1960 grundlagte „Library of Criminology“, som udgives af *Edward Glover, Hermann Mannheim* og *Emanuel Miller*. Som bind 4 er udgivet en bog om dødsstraffen.

I den tyske forbundsrepublik blev dødsstraffen afskaffet ved grundloven af 1949. Et par år senere udgav dr. *Bernhard Düsing* en bog om „Die Geschichte der Abschaffung der Todesstrafe in der Bunderrepublik Deutschland“ (anmeldte i NTfK 1954 s. 286). For engelsk rets vedkommende har dr. *Elizabeth Orman Tuttle* påtaget sig at skrive en lignende fremstilling, dog mere kortfattet og i højere grad koncentreret om den nyeste udvikling. En bog om dødsstraffens afskaffelse har det ikke kunnet blive. Mod underhusets flertal hindrede overhuset og den konservative regering i 1956, at dødsstraffen blev afskaffet. I stedet blev det til et kompromis, som bestod i en væsentlig begrænsning af dødsstraffens anvendelse, for så vidt et skridt i den rigtige retning, men samtidig en løsning, der har vist sig at volde store vanskeligheder for retsanvendelsen, således som det nærmere omtales af *J. E. Hall Williams* i et tillæg til denne bog. Dr. Tuttle selv forudsiger, at dødsstraffen vil blive afskaffet indenfor de næste 10—15 år. Forudsat at der vedblivende er flertal herfor i underhuset, kræves der blot en regering, som er villig til at indstille forslaget til vedtagelse i underhuset for anden gang efter forkastelse i overhuset. Thi overhuset kan ikke i anden omgang hindre et lovforslags vedtagelse.

Knud Waaben.

Hans von Hentig: „Die Kriminalität der lesbischen Frau“. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 1959.

v. Hentig har i denne bog forsøgt ikke alene at beskrive de homoseksuelle eller lesbiske kvinders kriminalitet, men også at redegøre for dette fænomens omfang og indhold og at beskrive den lesbiske omverden og det lesbiske anlæg.

Han hævder, at når man tidligere har været tilbøjelig til at erklære, at den kvindelige homosexualitet er af et så ringe omfang, at den er uden betydning, skyldes dette ikke egentlig viden om, men simpelt hen manglende kendskab eller vilje til at erkende problemets existens.

v. Hentig giver en kort historisk oversigt over problemet og kommer derefter ind på de kriminalpolitiske spørgsmål, hvor han anfører det inkonsekvente i, at man i de fleste lande straffer driftsafvigelser hos mænd, men lader disse afvigelser være straffri, hvis de optræder hos kvinder. Han nævner visse lande, hvor lesbisk aktivitet er strafbar, men nævner ikke Danmark, hvor man i straffeloven ikke skelner mellem mænd og kvinder, men bruger betegnelsen „personer af samme køn“.

I kap. II og III kommer han ind på den lesbiske omverden og det lesbiske anlæg.

Med hensyn til overdenens betydning for udvikling af lesbiske tilbøjeligheder fremhæver han specielt den risiko, der ligger i at blive

Lesbierin den Sieg davonzutragen, sobald diese mit ihren Künsten eine Frau wirklich verführt hat“.

Bogen er stykket sammen af brudstykker af litteratur om emnet, historisk orientering, „spændende“ retssager og skrivebordsfilosofi. Det er rigtigt, at vi bør tage alle de problemer op, som kan udvide vort kendskab til kriminalitetens årsager. Men v. Hentigs måde at nærme sig problemet om lesbiske kvinders kriminalitet på forekommer mig for sensationspræget. Jeg tvivler ikke på, at den kvindelige homosexualitet har en større udbredelse, end man i almindelighed antager, men dette er ikke ensbetydende med, at den er et kriminalpolitisk problem.

Karen Berntsen.

Richard A. Cloward och Lloyd E. Ohlin: Delinquency and opportunity. A Theory of Delinquent Gangs.

The International Library of Sociology & Social Reconstructions. 1961. (The Free Press 1960). 220 s. 25 sh.

Cloward och Ohlin har tillsammans utfört flera studier på Lower East Side av Manhattan av ligabrottslighet och är båda knutna till New York School of Social Work of Columbia. De har tidigare publicerat viktiga bidrag inom institutionsforskning.

Deras gemensamma arbete är en teoretisk ananlys av ligabrottslighet och bygger i hög grad på nyare amerikansk litteratur inom detta område som Albert K. Cohens bok „Delinquent Boys: The Culture of the Gangs“ och H. H. Bloch och Arthur Niederhoffer „The Gang: A Study in Adolescent Behavior“ men anknyter också till Durkheim, Merton, Parsons och Sutherland och deras mera generella teorier om kriminalitet och avvikande beteende.

Ligabrottslighet defineras som „those forms of delinquent activity which result from the performance of social roles specifically provided and supported by delinquent subcultures“. Det kräves att kriminalitet är gruppens huvudsakliga sammanhållande moment. Ett gäng pojkar, som stjälar bensin någon gång då och då till sina bilar är alltså inte ett kriminellt gäng i Clowards och Ohlins mening. Cloward och Ohlin har därigenom begränsat sin uppgift på ett sätt som gör att de undgår risken att generalisera så att deras analys blir innehållslös. Å andra sidan berör deras arbete endast en relativt liten del av de asociala gängen — även av de amerikanska. Liksom Cohen bygger deras teorier i hög grad på förmodade motsättningar mellan de normsystem, som gäller för arbetarklassen och de, som ackepterats av den amerikanska medelklassen.

I bokens avslutande kapitel berör Cloward och Ohlin den betydelse som ändringar inom dessa normsystem kan medföra för *formerna* av ligabrottslighet. De skiljer mellan tre olika typer av ligor; *kriminella ligor* med kriminalitet som den huvudsakliga gemensamma aktiviteten, *asociala ligor*, där medlemmarna inte ens har sociala möjligheter för

kriminalitet utan i stället ägnar sig åt t. ex. vandalisering och slutligen gäng av *narkotikamissbrukare*. Som antytts är valet av avvikande beteende delvis beroende av den sociala miljön. En nyinflyttad puertorikansk pojke har som regel inte de nödvändiga sociala kontakterna för att kunna bli medlem av en kriminell liga. För det krävs en stabil kriminell miljö, där han kan bli upplärd. Det är här alltså inte fråga om t. ex. småstöder utan per Clowards och Ohlins definition om möjlighet att bli medlem av en liga, vars huvudsakliga aktivitet är kriminalitet. Om puertorikanaren är tillräckligt hårdför och fysiskt orädd, blir han medlem av ett *asocialt* gäng. Men om han inte lyckas med detta, kanske han i stället blir narkoman. Narkotikamissbruk skulle också kunna bero på väl integrerade hämningar mot kriminell eller asocial aktivitet.

Clowards och Ohlins bok är ett inspirerande försök att utifrån amerikanska förhållanden förklara hur ligor uppstår och består. Det är sociologiska faktorer, som författarna tar upp till analys — inte personliga faktorer hos den enskilda ligamedlemmen. Om författarnas teoretiska modell kan användas prognostiskt, så som de själva har gjort i ett mycket intressant avsnitt angående den asociala strukturen i Harlem, så skulle den övergång från *kriminell* ligaverksamhet till *asocial* ligaverksamhet som antydes ha skett i Amerika vara ett gott tecken. Det skulle betyda att den fast uppbyggda kriminella miljön inom ramen av det amerikanska samhället håller på att brytas ned och att det i dens ställe skulle ha kommit — som ett övergångsfenomen — en lösare strukturerad och mindre starkt socialt kontrollerad miljö, som i stället för *kriminella* ligor ger *asociala* gäng. Medlemmarna i dessa skulle det vara lättare att erbjuda de positiva valmöjligheter, som skulle vara ett första led i en social återanpassning.

Varje samhälle har sina egna former för asocialitet och kriminalitet. Det är en av bokens huvudteser. Det gör att dens teorier inte utan vidare kan appliceras på skandinaviska förhållanden. Men boken skulle kunna bli utgångspunkt för en givande teoretisk debatt. Cloward och Ohlins arbete angående ligabrottslighet och ungdomskriminalitet är det intressantaste som har publicerats inom detta område sedan Cohens bok. Det faktum att deras bok — ett år efter att den utkommit i Amerika — har inkluderats i den engelska serien „The International Library of Sociology and Social Reconstruction“ talar för sig själv.

Britt-Mari Persson Blegvad.